

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 2/09-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť V. S., B., H. G., B., a Z. H., B., zastúpených advokátom JUDr. P. S., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základných práv podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 40/04 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. S., H. G. a Z. H. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. augusta 2008 doručená sťažnosť V. S., B., H. G., B., a Z. H., B. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátom JUDr. P. S., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základných práv podľa čl. 46 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 40/04.

Sťažovateľky svoju sťažnosť doplnili podaním doručeným ústavnému súdu 29. septembra 2008.

Zo sťažnosti vyplýva, že k namietanému porušeniu označených práv malo podľa sťažovateľiek dôjsť nečinnosťou, resp. zbytočnými prietiahmi v postupe okresného súdu v trestnom konaní vedenom proti obžalovanému R. Š.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti uviedli: *„Dňa 9. 11. 2002 vodič motorového vozidla R. Š. spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej zahynuli 3 osoby a 1 osoba bola ťažko zranená.*

Menovaný vodič sa dopustil trestného činu tým, že - viedol motorové vozidlo neprimeranou rýchlosťou (povolená 60 km/h, zistená súdnym znalcom 85,6 km/h), - neprispôsobil rýchlosť jazdy stavu a povahe vozovky, dostal šmyk a prešiel do protismeru, kde sa čelne zrazil s motorovým vozidlom zn. Škoda Forman (taxík), v ktorom sa okrem vodičky viezli 3 osoby, - jazdil pod vplyvom alkoholu - namerané 0,96 promile alkoholu v krvi, - snažil sa podplatiť svedka nehody aby krivo vypovedal.

Dňa 1. 7. 2004 bola na Okresný súd Bratislava V. doručená obžaloba pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 3 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s trestným činom ohrozenia pod vplyvom návykovej látky § 201 písm. d) Trestného zákona.

Podaním žaloby sa začalo na Okresnom súde Bratislava V. konanie pod spisovou značkou 4 T 40/04 a bol vytýčený termín hlavného pojednávania na 22. 9. 2004.

Hlavné pojednávanie sa nekonalo pre neúčast' obžalovaného.

Okresný súd Bratislava V. na neverejnom zasadnutí Uznesením 4 T 40/04 zo dňa 26. 1. 2005 trestné stíhanie prerušil. Do dnešného dňa nebolo vytýčené hlavné pojednávanie...

V priložených prílohách sťažovateľky preukazujú vyčerpanie zákonných možností, ktoré spočívajú jedine podaním sťažností v súlade so zákonom č. 757/2004 Z. z.

Pri takomto konaní Okresného súdu Bratislava V. vo veci, nie je predpoklad na zákonné práva poškodených sťažovateľiek...

V tomto prípade je predpoklad, že právna neistota bude ešte dlho pretrvávajúť a ovplyvňovať nedôstojné postavenie sťažovateľiek.“

V namietanom trestnom konaní majú sťažovateľky postavenie poškodených (V. S. ako matka usmrteného, H. G. ako matka ďalšieho usmrteného a Z. H. ako snúbenica usmrteného R. S. a priama účastníčka nehody).

Sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti rozhodol takto:

„1. Právo sťažovateľiek na súdnu a inú právnu ochranu dané čl. 46 v plnom rozsahu a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru pred Okresným súdom Bratislava V vedenej pod spisovou značkou 4 T 40/04, bolo porušené.

2. Sťažovateľkám... sa priznáva primerané zadostučinenie vo výške 1,5 mil. Sk, predstavujúce náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch za porušenie základného práva prerokovať vec v primeranej lehote podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

každý návrh prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 16/04, I. ÚS 27/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, IV. ÚS 55/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľiek podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti v spojení s jej doplnením namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a porušenie svojho základného práva „na súdnu a inú právnu ochranu dané čl. 46 v plnom rozsahu“ postupom (nečinnosťou) okresného súdu v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 40/04, v ktorom majú postavenie poškodených.

Ústavný súd zo spisu okresného súdu zistil, že trestné konanie pred okresným súdom začalo podaním obžaloby 1. júla 2004. Prvé hlavné pojednávanie nariadené na 22. september 2004 sa neuskutočnilo a bolo odročené na neurčito z dôvodu ospravedlnenej neúčasti obžalovaného pre jeho práceneschopnosť.

Okresný súd následne zisťoval závažnosť zdravotného stavu obžalovaného a v nadväznosti na to jeho spôsobilosť zúčastniť sa hlavného pojednávania vo veci.

V lekárskejších správach, vyjadreniach ošetrojúcich lekárov a znaleckom posudku z odboru zdravotníctva (klinickej onkológie), ktorého vypracovanie nariadil okresný súd, bol vyslovený jednoznačný záver, že obžalovaný trpí ťažkou chorobou – závažným onkologickým ochorením, a nie je spôsobilý vzhľadom na svoj zlý zdravotný stav zúčastniť sa hlavného pojednávania.

Na základe takto zisteného zdravotného stavu obžalovaného okresný súd ustálil, že sú naplnené dôvody pre prerušenie trestného konania z dôvodu podľa § 231 ods. 1 Trestného poriadku v spojení s § 224 ods. 1 a § 173 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, t. j. z dôvodu, že obžalovaný trpí ťažkou chorobou, pre ktorú nie je spôsobilý sa zúčastniť súdneho konania a hlavného pojednávania vo veci, a preto svojím uznesením z 26. januára 2005 právoplatne prerušil trestné stíhanie obžalovaného.

Okresný súd aj po prerušení trestného stíhania naďalej zisťoval zdravotný stav obžalovaného a jeho spôsobilosť zúčastniť sa súdneho konania a hlavného pojednávania vo veci, priebežne si zabezpečoval správy od zdravotníckych zariadení a ošetrojúcich lekárov obžalovaného a nariadil niekoľko znaleckých dokazovaní z príslušných zdravotníckych odvetví. Z obsahu stanovísk zdravotníckych zariadení, ošetrojúcich lekárov a znalcov vyplývali závery o pretrvávajúcom onkologickom ochorení obžalovaného, nutnosti ďalšieho operatívneho zákroku, ako aj o pridruženom psychiatrickom ochorení a hospitalizácii obžalovaného na psychiatrickej klinike.

Podľa posledných stanovísk ošetrojúcich lekárov z augusta, resp. októbra roku 2008 dôvody prerušenia trestného stíhania pominuli, a preto okresný súd svojím uznesením z 8. októbra 2008 rozhodol o pokračovaní v trestnom konaní a vo veci nariadil pojednávanie na 20. november 2008.

Účelom, podstatou a zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Ťažiskovým pojmom a komponentom uvedeného základného práva je to, že jeho ochrana sa uplatňuje vo veci účastníka v jeho záležitosti. Súčasne je ústavný súd toho názoru, že uplatnenie tohto základného práva je spojené len s takou vecou (záležitosťou) účastníka konania pred súdom alebo iným orgánom právnej ochrany, ktorej prerokovanie a rozhodnutie je zahrnuté do účelu procesného poriadku, ktorý upravuje postup orgánu verejnej moci pri prerokovaní veci účastníka (I. ÚS 18/06).

V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným v rámci trestného konania treba považovať za začatie konania podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Akonáhle poškodený uplatní svoj nárok na náhradu škody v trestnom konaní, je to prekážkou, aby si náhradu škody paralelne uplatnil aj v občianskoprávnom konaní. Preto konanie a rozhodovanie o nároku na náhradu škody v rámci trestného konania vo vzťahu k poškodenému spadá pod ochranu čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 18/06, IV. ÚS 44/06).

Skutočnosť, že v niektorých prípadoch sú trestné sudy príslušné rozhodovať podľa povahy veci, či poškodená osoba má, alebo nemá byť účastníkom konania, alebo že môžu osobu uplatňujúcu si nárok na náhradu škody odkázať na občianskoprávne konanie, keď nie sú dostatočné dôkazy na stanovenie takéhoto nároku, nemôže mať vplyv na daný stav. Pokiaľ nebude vydané takéto rozhodnutie, poškodené osoby uplatňujúce si nárok na náhradu škody v trestnom konaní majú nárok profitovať zo záruk čl. 6 ods. 1 dohovoru,

pretože takéto konania sú rozhodujúce pre určenie ich „občianskych práv“ (rozhodnutie ESLP vo veci Krumpel a Krumpelová v. Slovensko z 5. júla 2005, § 40).

Z uvedeného vyplýva, že domáhanie sa ochrany práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a teda súčasne základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poškodeným v rámci trestného konania je podmienené tým, aby bol uplatnený nárok na náhradu škody v trestnom konaní, ktoré možno za určitých podmienok považovať za konanie vo veci poškodeného (jeho záležitosti).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nemožno dosiahnuť po právoplatnom prerušení konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej prerušenie konania pred príslušným orgánom verejnej moci, ku ktorému dôjde na základe zákonom predvídaného dôvodu, resp. ústavne akceptovateľného dôvodu, možno považovať za prekážku konania. Ak nedôjde k odpadnutiu prekážky konania spôsobom predvídaným zákonom, nemôžu sa v prerušenom konaní vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania, pričom činnosť príslušného orgánu verejnej moci sa v zásade obmedzuje na zisťovanie toho, či medzičasom došlo k odstráneniu prekážky konania. Ústavný súd preto nečinnosť orgánu verejnej moci v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prietahy v konaní (mutatis mutandis II. ÚS 3/03, I. ÚS 65/03, IV. ÚS 162/08).

Ústavný súd skúmal aj samotnú dôvodnosť prerušenia trestného stíhania, ako aj pretrvávajúcu dôvodnosť tohto prerušenia a dospel k záveru, že okresný súd dôkladne a priebežne zisťoval zdravotný stav obžalovaného, a tieto zistenia dostatočne odôvodňovali závery okresného súdu o pretrvávajúcej nespôsobilosti obžalovaného zúčastniť sa konania pred súdom a hlavného pojednávania vzhľadom na jeho zdravotný stav.

Ústavný súd konštatuje, že konanie okresného súdu od jeho začatia 1. júla 2004 podaním obžaloby až do jeho prerušenia 26. januára 2005 necharakterizujú zbytočné prietahy. V ďalšom období od 26. januára 2005 do 8. októbra 2008 bolo konanie na základe zákonom predvídaného a ústavne akceptovateľného dôvodu prerušené, a tým v čase podania sťažnosti ústavnému súdu sťažovateľkami 18. augusta 2008 objektívne nemohlo dôjsť k prietahom v posudzovanom konaní. Z vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že konanie sa nevyznačuje prietahmi ani v čase prerokovania sťažnosti sťažovateľiek po ukončení prerušenia konania (8. októbra 2008). Hlavné pojednávanie nariadené na 20. november 2008 sa neuskutočnilo z dôvodov nedoručenia spisového materiálu z ústavného súdu a pre neúčast právneho zástupcu obžalovaného (spisový materiál okresnému súdu včas nedoručila doručovacia spoločnosť, pozn.) Hlavné pojednávanie nariadené na 4. december 2008 sa neuskutočnilo (zdravotné dôvody na strane obžalovaného, pozn.). Ďalšie pojednávanie nariadil okresný súd na 23. január 2009.

Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť v tej časti, v ktorej sťažovateľky namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní, odmietol ako zjavne neopodstatnenú už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti posúdil aj možnosť porušenia čl. 46 ústavy, a to vo všetkých jeho odsekoch v súlade so sťažovateľkami uvedeným návrhom na rozhodnutie ústavného súdu.

Obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania. Zmyslom tohto základného práva je umožniť každému reálny prístup k súdu, a tomu zodpovedajúca povinnosť súdu vo veci konať, pričom k jeho porušeniu by mohlo dôjsť iba v tom prípade, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby.

Ústavný súd zistil, že okresný súd vo veci sťažovateľiek o ich nárokoch na náhradu škody uplatnených v trestnom konaní vedenom proti obžalovanému neodmietol konať, ale konanie zákonným postupom právoplatne prerušil. V dôsledku tohto jeho postupu (zákonnej prekážky konania) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľiek na súdnu a inú právnu ochranu. Na základe uvedených skutočností preto ústavný súd nezistil porušenie základného práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a odmietol ich sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že čl. 46 ods. 2 ústavy je na trestné konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 4 T 40/04, v ktorom sa nerozhoduje vo veci sťažovateľiek podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, t. j. podľa ustanovení upravujúcich správne súdnictvo, zjavne neaplikovateľný. Z toho dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú, a to pre neexistenciu priamej súvislosti medzi namietanými skutočnosťami a základným právom, porušenie ktorého sťažovateľky namietali (napr. I. ÚS 44/03, IV. ÚS 172/05). Z rovnakého dôvodu ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľiek aj v časti namietajúcej porušenie ich základných práv podľa čl. 46 ods. 3 a 4 ústavy.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, ústavný súd o ďalších nárokoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2009